शूरकः-रिका, शूरकः-रिका, शुशूरिषकः-षिका, शोशूरकः-रिका ; शूरिता-त्री, शूरयिता-त्री, शुशूरिषिता-त्री, शोशूरिता-त्री ; इत्यादिकानि रूपाणि सर्वाण्यपि दैवादिकपूर्यतिवत् (1037) ज्ञेयानि । शूरः-शूरी, मानशूरी, रणशूरी इमान्यधिकान्यत्रेति विशेषः ।

(1746) "शूर्प माने" (X-चुरादिः-1612. सक. सेट्. उभ.)

दुर्गश्रीभद्रमैत्रेयादयः एवं पठन्ति। तदनुसारेण धातुरयं लिखितः । [1]शूर्पम्, [2]शौर्पम्-शौर्पिकम् इमानि रूपाणि विशेषः । अन्यानि सर्वाण्यपि रूपाणि चौरादिकचूर्णयतिवत् (550) ऊह्यानि । घञि-शूर्पः । शूर्पसदृशं नखमस्या इति [3]शूर्पनखा[A] ।

(1747) "शूल रुजायां संघाते च" (I-भ्वादिः-526. सक. सेट्.पर.)

'—रुजायाम्' इति **क्षीरस्वामि-चन्द्र-जैन-काशकृत्स्न-कातन्त्र-हेमचन्द्रादयः**। शूलकः-लिका, शूलकः-लिका, शुशूलिषकः-षिका, शोशूलकः-लिका ; इत्यादिकानि रूपाणि सर्वाण्यपि भौवादिककूलतिवत् (244) ज्ञेयानि । शूलम्=शस्त्रविशेषः, शूली=शिवः, 'शिवः **शूली** महेश्वरः' इत्यमरः । शूलः=उदररोगविशेषः, [4]शूल्यम्, [5]शूलाकरोति, [6]शूलीकृत्य, इमानि रूपाण्यधिकान्यत्रेति विशेषः ।

---

1. एरचि पचाद्यचि वा णिलोपे रूपमेवम् । **शूर्पम्**=प्रस्फोटनम् ।
2. शूर्पेण क्रीतं **शौर्पम् शौर्पिकम्** । अत्र '**शूर्पा**दञ् अन्यतरस्याम्' (5-1-26) इति आर्हीयेष्वर्थेषु अञ्प्रत्ययः । ठञोऽपवादः । पक्षे सोऽपि भवति ।
3. 'नखमुखात् संज्ञायाम्' (4-1-5) इति ङीप् । 'पूर्वपदात् संज्ञायामगः' (8-4-3) इति णत्वं च संज्ञायामेवेति णत्वाभावष्टाप् च' इति **धा. का. व्याख्यायाम्** (3-22)। **मल्लिनाथस्तु** '**शूर्पणखा**' इति णत्वविशिष्टमेव पठित्वा व्याचख्यौ । (रघुवंशव्याख्याने (12-32) ।
4. शूलेषु संस्कृतमित्यर्थे '**शूलो**खाद्यत्' (4-2-17) इति सप्तम्यन्तात् संस्कृतमित्यर्थे यत्प्रत्ययस्तद्धितः ।
5. '**शूलात्** पाके' (5-4-65) इति पाकविषये डाच्प्रत्ययः । 'ऊर्यादिच्विडाचश्च' (1-4-61) इति गतिसंज्ञायाम्, कृञोऽनुप्रयोगे 'कुगतिप्रादयः' (2-2-18) इति समासः । **शूला**करोति मांसम्—शूले पचतीत्यर्थः ।
6. '**शूली**' इति ऊर्यादिषु (1-4-61) पाठ इत्यभ्युपगन्तॄणां मते गतिसंज्ञायां समासे ल्यपि रूपमेवम् । **शूली**कृत्य=रुजां सम्पाद्य इत्यर्थः ।

A. 'संपालयेद् विमतलूष्यपशुल्बभूमा क्ष्मामेष राम इव **शूर्पनखा**विचोटी ॥'
धा. का. 3-22.